

План практичних занять, ситуаційні завдання та завдання для самостійної роботи з дисципліни «Земельна політика ОТГ»

Лекція 1-2. Наукові аспекти використання земельних ресурсів
тиждень 1-2

Практичне заняття 1. Наукові аспекти використання земельних ресурсів

тиждень 2

Перелік питань та завдань

1. Проблема пріоритетів в земельній політиці
2. Основні функції економічних напрямків землеволодіння, землевпорядкування та землекористування.
3. Земля як цілісний об'єкт управління.
4. Земельно-екологічне питання в Україні

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 3-4. Науково-організаційні засади формування системи управління земельними ресурсами

тиждень 3-4

Практичне заняття 2. Науково-організаційні засади формування системи управління земельними ресурсами

тиждень 4

Перелік питань та завдань

1. Використання земельного фонду.
2. Основні принципи організації раціонального використання та охорони земель в умовах ринку.

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 5-6. Організація земельних відносин в країнах Європи
тиждень 5-6

Практичне заняття 3 Організація земельних відносин в країнах Європи тиждень 6

Перелік питань та завдань

1. Порівняння структури земельних угідь ЄС та України
2. Домінуючий вплив агросектора у формуванні земельної політики

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 7-8. Земельна рента

тиждень 7-8

Практичне заняття 4 Земельна рента

тиждень 8

Перелік питань та завдань

1. Земельна рента.
2. Види земельної ренти та їх відмінності.
3. Земельна рента як важіль управління земельними ресурсами

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 9-10. Земельна політика країн-членів ЄС - Польщі

тиждень 9-10

Практичне заняття 5. Земельна політика країн-членів ЄС - Польщі

тиждень 10

Перелік питань та завдань

1. Визнання проблем і не декларативність заходів земельної політики у Польщі
2. Останні законодавчі зміни, що стосуються земельної реформи та децентралізації
3. Загальні фінансово-управлінські стратегії розв'язання земельно-екологічних питань у Польщі

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 11-12. Земельна політика в галузі земельних відносин та землекористування

тиждень 11-12

Практичне заняття 6. Земельна політика країн-членів ЄС

тиждень 12

Перелік питань та завдань

1.Визнання проблем і сукупність заходів земельної політики у країнах Європи

2. Останні законодавчі зміни, що стосуються земельної реформи та децентралізації

3. Загальні фінансово-управлінські стратегії розв'язання земельно-екологічних питань у країнах Європи

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Лекція 13-14. Земельна політика країн-членів ЄС Німеччини

тиждень 13-14

Практичне заняття 7. Земельна політика в галузі земельних відносин та землекористування

тиждень 14

Перелік питань та завдань

1. Вплив децентралізації на земельно-екологічну політику Німеччини
2. Нормативно-правова база земельно-екологічної політики.
3. Визнання проблем і не декларативність заходів
4. Останні законодавчі зміни, що стосуються земельної реформи та децентралізації.

5. Заходи виправлення ситуації в земельно-екологічній політиці

6. Еколого-технологічна складова Нормативно-управлінська складова

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 4

Лекція 15-16. Земельна політика країн-членів ЄС (південна частина)

тиждень 15-16

Практичне заняття 7. Земельна політика в галузі земельних відносин та землекористування

тиждень 16

Перелік питань та завдань

1. Глобальна проблема пріоритетів в земельній та екологічній політиці
2. Аграрна реформа, агросектор та земельно-екологічне питання в Європі
3. Еколого-технологічна та нормативно-управлінська, дослідницька складова у складі земельної політики на державному та місцевому рівнях

Самостійна робота. Питання для розгляду та завдання для виконання розміщено в СЕЗН ЗНУ 14

Ситуаційні завдання до практичних занять

Завдання 1.

Згідно зі ст.4 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» *«Території природних заповідників, заповідні зони біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, надані національним природним паркам, є власністю Українського народу»*, тобто перебувають у державній власності. В інших формах власності можуть перебувати об'єкти ПЗФ місцевого значення та окремі території біосферних заповідників та національних парків, що не входять до заповідних ядер. Отже, створення великих загальнонаціональних об'єктів ПЗФ є прерогативою держави і залежить від відповідної наявності земель державної власності.

Завдання: Яка ваша власна думка з цього питання? Дайте змістовну письмову відповідь та зробіть висновки.

Завдання 2.

Незважаючи на проблеми зі створенням національних парків у Польщі, у цій країні принаймні є значні території загальноєвропейської екомережі Натура 2000, які мають «іммунітет» щодо децентралізації. В Україні територій з подібним статусом офіційно досі немає. Щоб побачити аналогічний шлях розвитку ПЗФ України, достатньо проаналізувати, які саме національні парки створюються в Україні після початку децентралізації: всі вони є лісовими, адже лише ліси досі лишаються великими ділянками природи, що перебувають у державній власності. При цьому такий дисбаланс призводить до напруження із лісокористувачами та ще більше поглиблює проблему, озвучену вище: природа залишається там, де створюються об'єкти ПЗФ, але зникає на ділянках, які не отримують природоохоронного статусу.

Завдання: Яка ваша власна думка з цього питання? Дайте змістовну письмову відповідь та зробіть висновки.

Завдання 3.

Консервація земель потребує обов'язкового землеустрою згідно з п. «Д» ст. 20 Закону України «Про землеустрій», що призводить до зайвого ускладнення процедури консервації та додаткових фінансових витрат на неї. Після того як Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. № 1423-ІХ дозволив проводити консервацію через ренатуралізацію (тобто через самозаростання ділянки), вимоги до робочих проєктів землеустрою для консервації земель, прописані в ст. 54 Закону України «Про землеустрій», виглядають дещо нелогічно. Щоб просто припинити обробіток землі і залишити ділянку в спокої, потрібно розробляти проєкт землеустрою, який повинен включати: завдання на складання робочого проєкту землеустрою; пояснювальну записку; характеристику природних та агрокліматичних умов відповідної території; матеріали ґрунтових та інших обстежень; матеріали

геодезичних вишукувань та землепорядного проектування; техніко-економічні показники робочого проєкту землеустрою; проєктні рішення з визначення комплексу заходів та обсягу робіт з охорони земель; розрахунки кошторисної вартості щодо впровадження запроєктованих заходів з охорони земель; плани запроєктованих заходів; матеріали перенесення проєкту в натуру (на місцевість).

Наступною проблемою є необов'язковість консервації. Відповідно до ст. 51 Закону України «Про охорону земель», землі консервуються на підставі договорів з власниками земельних ділянок, а згідно зі ст. 638 Цивільного кодексу України договір може бути укладеним, лише якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Тобто, якщо власник ділянки не згоден з умовами договору на консервацію, то він має право його не підписувати, відповідно він не зобов'язаний припиняти її господарське використання. Перепоною для появи такого бажання у землевласника також слугує ст. 55 Закону України «Про охорону земель», згідно з якою робочі проєкти із землеустрою щодо консервації оплачуються землевласником або землекористувачем.

Оскільки підзаконні акти розробляються на основі чинного законодавства, то Порядок консервації земель, чи то попередній, чи то нинішній, чи майбутній апріорі не здатний суттєво спростити консервацію земель або спонукати до неї, адже не може «стрибнути вище голови», тобто норм, що прописані у згаданих вище законах.

Завдання: Чи можете ви висловити свої власні думки щодо Порядку консервації земель в Україні? Що ви вважаєте вірним, а що ні? Дайте змістовну письмову відповідь щодо проблем консервації земельних ділянок в Україні.

Завдання 2.

Завдання для самостійної роботи з дисципліни «Земельна політика ОТГ»

Завдання 1.

1. Структура земельних угідь України та ЄС принципово відрізняється (табл. 1). Зробіть детальне аналітичне пояснення відмінностей та обґрунтуйте свої власні висновки.

Таблиця 1. Порівняння структури земельних угідь ЄС та України (округлені дані)

Показник	ЄС	Україна
Лісистість в загальній структурі земельних угідь	37 %	16 %
Лучно-степові екосистеми в загальній структурі земельних угідь	18 %	13 %
Сільськогосподарські землі в загальній структурі земельних угідь	42 %	71 %

Орні землі в загальній структурі земельних угідь	25 %	57 %
Рівень розораності сільськогосподарських угідь	56 %	79 %
Екстенсивні угіддя (пасовища, сіножаті) в структурі сільськогосподарських угідь	25 %	18 %
Густота населення, осіб/км ²	116	75
Природоохоронні території	26 %	6,7 %

4. Домінуючий вплив агросектора у формуванні земельної політики віддаляє Україну від країн ЄС за моделлю розвитку та екологічною політикою. Чи погоджуєтесь ви з таким твердженням?

Завдання 2.

Згідно зі ст.4 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» *«Території природних заповідників, заповідні зони біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, надані національним природним паркам, є власністю Українського народу»*, тобто перебувають у державній власності. В інших формах власності можуть перебувати об'єкти ПЗФ місцевого значення та окремі території біосферних заповідників та національних парків, що не входять до заповідних ядер. Отже, створення великих загальнонаціональних об'єктів ПЗФ є прерогативою держави і залежить від відповідної наявності земель державної власності.

Завдання: Яка ваша власна думка з цього питання? Дайте змістовну письмову відповідь та зробіть висновки.

Завдання 3.

Незважаючи на проблеми зі створенням національних парків у Польщі, у цій країні принаймні є значні території загальноєвропейської екомережі Натура 2000, які мають «імунітет» щодо децентралізації. В Україні територій з подібним статусом офіційно досі немає. Щоб побачити аналогічний шлях розвитку ПЗФ України, достатньо проаналізувати, які саме національні парки створюються в Україні після початку децентралізації: всі вони є лісовими, адже лише ліси досі лишаються великими ділянками природи, що перебувають у державній власності. При цьому такий дисбаланс призводить до напруження із лісокористувачами та ще більше поглиблює проблему, озвучену вище: природа залишається там, де створюються об'єкти ПЗФ, але зникає на ділянках, які не отримують природоохоронного статусу.

Завдання: Яка ваша власна думка з цього питання? Дайте змістовну письмову відповідь та зробіть висновки.

Завдання 4.

Консервація земель потребує обов'язкового землеустрою згідно з п. «Д» ст. 20 Закону України «Про землеустрій», що призводить до зайвого ускладнення процедури консервації та додаткових фінансових витрат на неї. Після того як Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу

України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. № 1423-ІХ дозволив проводити консервацію через ренатуралізацію (тобто через самозаростання ділянки), вимоги до робочих проєктів землеустрою для консервації земель, прописані в ст. 54 Закону України «Про землеустрій», виглядають дещо нелогічно. Щоб просто припинити обробіток землі і залишити ділянку в спокої, потрібно розробляти проєкт землеустрою, який повинен включати: завдання на складання робочого проєкту землеустрою; пояснювальну записку; характеристику природних та агрокліматичних умов відповідної території; матеріали ґрунтових та інших обстежень; матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проєктування; техніко-економічні показники робочого проєкту землеустрою; проєктні рішення з визначення комплексу заходів та обсягу робіт з охорони земель; розрахунки кошторисної вартості щодо впровадження запроєктованих заходів з охорони земель; плани запроєктованих заходів; матеріали перенесення проєкту в натуру (на місцевість).

Наступною проблемою є необов'язковість консервації. Відповідно до ст. 51 Закону України «Про охорону земель», землі консервуються на підставі договорів з власниками земельних ділянок, а згідно зі ст. 638 Цивільного кодексу України договір може бути укладеним, лише якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Тобто, якщо власник ділянки не згоден з умовами договору на консервацію, то він має право його не підписувати, відповідно він не зобов'язаний припиняти її господарське використання. Перепоною для появи такого бажання у землевласника також слугує ст. 55 Закону України «Про охорону земель», згідно з якою робочі проєкти із землеустрою щодо консервації оплачуються землевласником або землекористувачем.

Оскільки підзаконні акти розробляються на основі чинного законодавства, то Порядок консервації земель, чи то попередній, чи то нинішній, чи майбутній апріорі не здатний суттєво спростити консервацію земель або спонукати до неї, адже не може «стрибнути вище голови», тобто норм, що прописані у згаданих вище законах.

Завдання: Чи можете ви висловити свої власні думки щодо Порядку консервації земель в Україні? Що ви вважаєте вірним, а що ні? Дайте змістовну письмову відповідь щодо проблем консервації земельних ділянок в Україні.

Література

1. Формування спроможних територіальних громад: практичний посібник. Видання третє. Асоціація міст України, 2017.
2. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В.С., Сторонянської І.З. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього

НАН України», 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку») ISBN 978-966-02-9250-5.

3. Абетка децентралізації: об'єднання громад: практичний посібник / головний редактор та автор ідеї: Т.П. Василик. Шепетівка : Благодійний фонд «Зміцнення громад», 2016. 283 с.

4. Тетяна Бевз (2019). Роль Центральної виборчої комісії у здійсненні реформи децентралізації в Україні (2015-2019 рр.) (PDF). Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. (97): 47—68.

5. В. Пальчук (2018). Розблокування процесу виборів у новостворених ОТГ: надія є (PDF). Україна: події, факти, коментарі. С. 45—52.

6. А. Ткачук (13 вересня 2018). Про проблему з торпедування децентралізаційної реформи. Інститут громадянського суспільства.

7. Становлення інституту старости: перші кроки (науково-практичний посібник) / кол. авт.: М.І. Баюк, М.І. Войт, Т.В. Гаман, О.Г. Гуменюк, І.Б. Ковтун, Р.Б. Примуш, І.В. Рижук, Л.П. Требик, С.В. Флентін, С.В. Циц ; за заг. ред. Баюка М.І. Хмельницький : Хмельницький центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2017. 225 с.

8. Організація діяльності старости ОТГ: питання і відповіді: Практичний poradnik. Хмельницький : Хмельницький центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2019. 56 с.

9. Настільна книга старости об'єднаної територіальної громади. Хмельницький : Хмельницький Центр розвитку місцевого самоврядування, 2018. 234 с.

10. План дій старости: 8 кроків успішного старту. Дніпропетровський ВПУ «Центр розвитку місцевого самоврядування», 2017. 81 с.

1. Агапова О. Видобуток, громада, ОМС: чи можливо домовитись? [Електронний ресурс] / Олена Агапова Місц. самоврядування. 2021. № 3

2. Ананьєва Є. А. Об'єднана територіальна громада як об'єкт фінансових правовідносин / Є. А. Ананьєва Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія : Юриспруденція : зб. наук. пр. Одеса, 2020. Вип. 43. С. 60-64.

3. Бурдяк В. Регіональні практики формування органів влади в ОТГ Чернівецької області / Віра Бурдяк Влада та упр. : зб. наук. пр. Чернівець. регіон. центр перепідгот. та підвищ. кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоупр., держ. п-в, установ та орг., Каф. політології та держ. упр. Чернівець. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2019. Вип. 6: За матеріалами V Міжнародної наукової конференції «Муніципальні читання імені Антона Кохановського». С. 98-108.

4. Гаврашенко А. Прояви ейджизму у сфері культури в ОТГ: проблемні питання сьогодення [Електронний ресурс] / Аліна Гаврашенко Місц. самоврядування. 2021. № 3

5. Горбунова О. Громадам хочуть спростити закупівлю товарів для об'єктів соціальної сфери [Електронний ресурс] Олена Горбунова // *Голос України*. 2021. – 24 берез. (№ 54).
6. Даугуль В. Землі передані в комунальну власність. Як бути з договорами оренди? [Електронний ресурс] Валерій Даугуль // *Місц. самоврядування*. 2021. № 3
7. Крючков О. Час розставить усе на місця : Васильківська громада, як жодна інша, відчула на собі втрату колишнього району Уряд. кур'єр. 2021. 12 берез. (№ 48). С. 5
8. Литонинский В. Они у нас стратеги Валерий Литонинский // *Корреспондент*. 2021. № 5 (12 марта). С. 16-19.
9. Рибальченко В. Новий район на Запоріжжі долає старі проблеми [Електронний ресурс] Володимир Рибальченко // *Голос України*. 2021. 17 берез. (№ 49).
10. Сільради та міські територіальні громади зможуть закуповувати товари без тендерів: законопроект [Електронний ресурс] // *Юрид. газ.* 2021. 23 берез.
11. Стражник Л. Благоустрій населених пунктів – важливий показник добробуту [Електронний ресурс] / Людмила Стражник // *Голос України*. 2021. 19 берез. (№ 51).